

„חרות“ בתור מלחת החירות

๒

חדשנות שנקלטו הן בקול ההגנה והן בקול ציון הלוחמת". יום אחד הודיע לי בזידור שמאן ולהבא פורסמו החידושים של "קול ציון להגנת" רק במידה וצנורה של ה

הידעתני ביד על התפטרותיו ועל הסתלקות "המשקיף" מן המצע המשותף.

"קול ירושלים" יצא עד יוסי ר' אחר חודל מצאת. אך הוציאנו עתון, בשחטן לא פעיל.

על הוצאה עתון יומי של הארגון הצבאי הלאומי התחלנו ליבור מכך אחורי התחלתו של "קול ירושלים". מפקד אצ"ל, רענן, התלהב לעניין, אבל עוד היו קשיים. הנ دول שבם היה — העובדה של הלהקה עוד שלטו הבריטים בארץ. אמנים למעשה הם כבר חזרו אפילו מה לעמוד פניו של שליטים והaterno במבצריהם, מהם לא יראו אלא כדי לחבל מפעם לפעם במערך ההגנה היהודית. אף על פי כן, האם לא אירמו — כאשר ציון — כי יפעלו צבא בריטי כדי לגרש אותנו משם? וכי יעורר שם לא יפעלו צבא כדי להוביל על עליון בזוז כזה, היפעתו המלאה של עתון יומי של הארגון הצבאי הלאומי ביחס שטח הנתון להלכה לשפטם? את ברם, מיד עם צאת הבריטים מתכוון הלא נטה. אבל הכוונה אל נטה השו בשל העובדה שעם יציאת הבריטים טים — הופסק החשמל בירושלים. ככלות, לתהנתה הכח של חברת החשמל הירושלמית לא נותרה אלא דלק מצומצמת, וכך לדליק בדלק סופק חשמל אלא לאוותם מתחייסטי מפעלים שהוגדרו כ"חוינוים מitor".

שומם בית דפוס לא נמנה על אלה ובאיין חשמל — אין בית דפוס יכול.

כמעט ניאשנו מרענן העTON כל יום אחד בא מישחו — ווּמִנְיָן, גם זבולוני הנאמן — והכרי בתלו הבות: "מצאתני".

הדבר אשר הוא מצא היה — את בית דפוס "סלומון". והיה אחד הותקים בתבי הדפוס בירושלים, ש

גימ"ס של השירה האחרונה. כמה כתבות הוומני מסופרים לאומאים שישבו בירושלים — אם איני טועה, מ' ה"ה אבא אחימאיר, ד"ר ייבין ומר אלמליה.

במשרד "המשקיף" מצאתי עלון ישן שכותרתו נראה היה לי, הוומני ממנה גופה והוא שימה כוורתה לעתונ-שלפסח. שמו היה: "מושאי אית'".

אחר כך, כשהופיע העTON, נוכחתי שאנשי המעד לא קיבלוה ב- "מושאות" שימוש שניים מספר לפני כן כל'ם ביטוי מסווה של — לח"י. אני, שהייתי בצד הבריטי באותו זמן ומחוץ לגבולות הארץ, לא ידעתי זאת...

עתון כל המפלגות — בצוותא
אחרי הופעת "מושאות" התעורר משחו בחוגי העתונאים בירושלים. מ' נהלי הסניפים, שחששו לאבדן מנויי- המס, דרשו להוציא עתון כל שהוא לחלק בין המנוויים. אך הוואיל ואף חלק מעתונאי תל אביב לא זכה בירוי- שלים לתפוצה שהיתה מצדיקה הר- צאת עתון נפרד, צץ הרעיון להר- זיא עתון משותף לכל העתיניות. הוסכם על שם — "קול ירושלים" — ועל מערכת: יצחק בן דור ויל, כתוב "דבר", נבחר כעורך. אני — כי עורך החדש. הסכמנו שהעתון יכיל רק ידיעות ותגובה שעלה תקופה היה הסכמה כללית, כדי שהעתון יהיה מקובל על כל הקוראים.

domini שזו הייתה הפעם האחת בתולדות העתונות בארץ, שהעתונים כולם ויתרו על צבויום המפלגתי ועל הקו המיזוח שלם והופיעו בצד אחד. תחת גג אחד.

ברם הנסיך המעניין לא נמשך זמן רב. הראשון שפרש היה "על המשמר". לעומת זאת היו מנוויים כה מעטים בירושלים, שאנשיו הגיעו למסקנה כי מוטב להתנכר למינויהם מאשר להגישי להם עתון שנערך על ידי מ' פאניק ורכיזוניסטי.

אחרי פרישת "על המשמר" עבר ליחז' טג'ביה על בזידור זיל, שלא להגיח לי יר' חפשית בעריכת התדר- שות. הנהנו לפרסם יומניות את ה-

המשךות מחזיות הארץ ומונמע רכת הפליטית בחו"ל".

„מושאות“ בימי המצור.

אליבא דامت, אף עתון זה לא היה הבטאון הראשון (להוציא, כמובן, מן החשוב את דפי "חרות" שבמהתרת, אשר הודפסו בבתים רבים בלבילתי ליגאלים) והודבקו על הקירות בעליות חסכים על ידי חיל הים, בימי שלט הבריטים). קודם לו גליון חרפומי, שהופיע אף הוא בירושלים, חמשים מספר לפני כן.

היא זה בפסח תש"ח. הכניפיות

הערביות, שנחרטו במצח "נחשון"

מן הכבש המחבר את ירושלים עם

השללה לפך זמן שהספק כדי העבר שלוש שיירות מזמן גדולות, חזרו והשתלטו על הכבש בשעת מ-

המצור על ירושלים.

ימים אחדים עברו והמצור לא הורס (אותו מצור עתיד היה להשאר

בעינו עד שנמצאה "דרך בורמה".

כעבור חמישים ימים היה

מנתקת, אין יוצא ובאין בא. גם

עתונים לא הגיעו, להוציא את ה

"פלשתין פוסט" ועלונו היומי של

מר יצחק גרבנויים, דומני — "חר-

שות היום", שהודפסו בירושלים.

אולי המכשור בעתונים לא היה ה

מחסור החמור ביותר שהורגש או ב'

ירושלים. אבל לעובדי "המשקיף" ב'

בירה, ה"ה נח זבולוני, י. בן-ארצי

ועברכם הנאמן, שכלי חיים סבו ס'

ביב העTON — לא היה מחסור גדול

מוחה. ומשקרב חג הפסח, התחלנו ל-

התלבט בבעיה כיצד להציג לחותמי

"המשקיף" — אם לא את עתונם,

פחות תחליף כל שהוא שיוכיח ל-

הם כי העTON נשאר נאמן להם.

פעם, בשעת שיתה עם יעקב רענן,

מפקד אצ"ל בירושלים, הזכרתי את

דבר העTON. להפתעתו הרבה, הוא

הגיב בעירנות:

"טוב מאד. תוציאו את העTON. גם

המעמר" זוקק לו, עברו התהילים ש'

במ chanot".

ערבתי את העTON לבורי. רוכבו היה

— רשיונות שהו התקטו משלנים שלושת

הגילונות הבודדים של "המשקיף"

שהגיעו לירושלים עם נוסעים ונגה-

ר 10 שנים מלאו היום מאוחרת נסח לילה, כאשר כל אנשי צמרת התנועה נתקנסו, בשעה מאוחרת אחר חצות, במרדרי המערכת שנמצאו או ברחוב מקוה-ישראל, משמשו בצהלה את הטפסים הראשוניים של הגלילון הראי

רשות, שון של העTON "חרות" שהזוהה אף הגיעו מבית הדפוס וצלהלם לא הור

עמה גם כשמי שזכה בו הורפס העTON טרם התיבש דו"ו, והכתבים את קצית אצבעותיהם ואת כתונתיהם

לבנות.

ארגוני הועלה לשלחנות ונישאו נאים רביתקחות לעתידו של העTON. (מרוב שמה נשחטו כליל האנשים אשר "עשוו" את העTON —

翀ת מערכת הלילה, שככל את ש-

יום רונפלר, יעקב אריאל ואת ב-

הב שורות אלו. כאשר הם הגיעו

למערכת, מתוך עכודתם בדפוס, כבר

נתפזרו כל החוגנים בהותרים אחרים רק כסות ריקית וכרכיבים נגושים).

עתה חוגנים התנועה, והעTON, נ-

אלפי קוראיו, את יובל העשור להופעת

הגלילון הראשון של בטאון התנועה.

חג, בכדו במקומו עומד; אבל —

כדי להטיל טיפהمرة בכוסם של ה-

חוגנים, אלא למען האמת ההיסטורית — יש לקבוע שנילון "חרות"

הנושא עליו את המספר ההיסטורי

ההיסטוריה "גלילון מספר 1" ואשר

הופיע בז' לינוי 1948 לא היה הגל-

יון הראשון של העTON הימי של

התנועה.

קרומו לו 103 גליונות של העTON

"חרות" — בטאון ירושלים הlion

מת", אשר הופיעו יומיים בירושלים

לימים הנזרה, תחת מטר של פגומים,

בתנאים שהיום קשה להעלות על הד-

עת כי ניתן להוציא עתון יומי בהם.

עתון זה, שכמאר ימים אחדים היה

העתון היומי היהודי אשר הופיע

בירושלים, היה לא רק בטאונת של

ירושלים הלוחמת, כי אם בטאון

הארגון הצבאי הלאומי, אשר הביא

לבתי ירושלים החסכים-מחסרים-ח-

מל את קולה של תחנת הרדיו של

הארגון, "קול ציון הלוחמת", ואת

הידיעות מפרקת המועד", מלבד אש-

ספיק לתושבי ירושלים את החירות

קוואיציות מסוימות ומוניפויים.

(סוף מועד 2)

הופס בעיקר ספרי קודש וספריו ליטור דתים. הרפום היה כה מירשן, שאפילו מכונת-סידור לא נמצאה בו וכל הסדר היה נעשה בו בעברית, על ידי צירוף של אותאות. בסרט, משםvr כרך היה לו מלאי גדול של אותיות, שהספק כדי סידורו של עוזן שלם ביה.

במכתב ההפוסה של הדפוס

זה היה "אנטיקה" כדברי, מכ-ו-

אוסטרית מיושנת, דומני — משנת

1880, כאשר עוד לא היו מכונת-

מושעת במחציתו לנכילת העיר הע-

ולג'גד ומונך בצדוק, ובימים עב-

ו הימה מופעת על ידי צמד גברים

תמים שניגנו את הגלגול בידיהם וב-

שבה מאמצת ביוור היו מגיעים

לתוכה ש-ב- 500 זכרות לב-.

כאשר הגיע החשמל ליר שלים, סי-

לק בעל הדפוס את הגלגול מן המכון

ההתקין לה חגורה והתאימה להפ-

עה בחשמל. אבל על ניקלה ניתן ל-

חוור עטרה לירושה, לסלק את הגלגול

והזoor לימי אבותינו ולהפעלה ב-

דא עקה, פועלם לא היו בדפוס

שלום ו- נותרו רק שנים-שלשה פ-ו

עלים מודקים וכל הירח נמצא בעמ-

ות — אם בשירות ה-"הגנה" ואם

בשורות הארגון.

ברם, לכך נמצאה תרפה, סרכנו

את מחנות אצל' והוציאנו מתוכם את

כל פיעלי הרפום. ניסנו את כל מ-

נורת הנפט שיכלנו למזויא, "סחטי-

נו" הקפה של פח נפט מהחס-

ביב', על עצם להפעיל את המכון-

ההשמרת, במשר- 7-6 השעות

שנקנו להן כדי להדפיס 3000 טפ-

וט של העתון — והכל היה מוכן.

הגליון דראשן אל "חרות"

הועלה מן המחתרת.

אני זכר כבר אם במתכוון או

נקירה כוונה הופעת הגלlion הרא-ו

ון ביוון, הוא כי' באיר יום הוכ-

וון של חלי אצל'. מכל מקום,

התאריך חייב: העמוד השני של הע

זון היה מוקדש לזכרו של דוד רוני

אל, המפקד הראשון של הארגון ה-

גאי הארכמי לא היה לנו מערכת

לבפי ונאלצנו ליטול מכל הבא ביד.

אמר "תורת המוסר" של דוד רוני,

ילדיות חייו ומאמר הערכה של י-

וריון שכבר אני זכר כיצד הת-

לל לידינו.

הבותרת הראשית, לכל רוחב חמי-

ת הטורים של הגלlion, היתר: "ה-

רכום כוכלים נמצאו במתחנות — ובר-

בדרכם מתקיפים את גינון ולוד — קרובות עזים בעמק אילון, ברמלה וראש העין — חיל התעופה הדרי מתקיף בכח רב". הריעות, ברובן, נקלטו מתחנות הרדיו במקלט שניצב בפקודת אצל' ושהיעל במצברים, אבל נציגו גם במרק סט"א שבו סיפור להתקבל במשרד סט"א בירור שלימים מבלי שאפשר יהיה להעכירים לעתונים בתל אביב.

במכתבו בעתוננו ב- מפע-
ל חיוני!

היה לנו אמר פרשנית — "הת-
ר- מית בליך סקס — שנקלט מא-
קו ציון הלחמת", ומאמר ראשי בנו-
ר וס מונעות בכח השם. היה לה
תיקה שבוע לפני כן ימחציתו —
נאמר בו:

"זה הגלlion הראשן של "חרות"
העליה מן המחתרת; והוא הופיע
הראשונה בה ימכר העתון בראש
כל רחוב וקוראו לא עוד יאלצו ל-
בוא במחבאים כדי לקרווא דבר-אמת.

מעתה, אנו מקוים, ישמע קול "ה-
חרות", וקול החירות בלי מרכז-
אתן חשש של האלה ודיוקן.

"חרות" לא בא להיסוף ע"פ-
העתונים, היפיעים ביום בירושים
ההחרות" בא למלא את החסר, תעודתי
היא לשמש בטאורן לאחים הוגים גני-
הlez של מפקוד האצל' את השפי-
עה הראשתונה היה של מסעדת ג-
perfberg ברחוב יוס, אשר שימושה
או כ"מנסה" لأنשי המועד שנמצאו
מחוץ לבסיסים. אבל אחרי כן הגי-
עו גם מודעות "רגילות", של הנה-
لت "אוצר העם", מודעות אבל
וכאשר באה הפה — גם מוד-
עות של בתים הקולנוע..."

כתום השב ע הראשו, השפי-
על החץ של מפקוד האצל' את השפי-
עה והנהלת העיר הנצורה הקרה
בדום, השבואה הישנה — אם אשר
כך ירושלים תיכש ימינו" — וה-

שב עה החדש יותר — "שתי גרות
לירדן, זו שלנו, זו גם פן" — אין
מליצות בלבד אלא תורה חיים".

איש לא לבש מחלצות כאיתו ל-
לה בו הופס הגלlion הראשון של
ההחרות" בדורס "סלום נ". גם שי-
מןבה לחוג בה את המאורע לא הי-
תאה לנו.

הבניין היישן של בית הרפום; מואר
באור קליש של פנסינט, עם אר-

גויאותיות מאובקים ועם גג הרעפים
שלו, שפרק נבעה בו יום קודם לכן
מפגיעה פגנו, היה מקום מוער לציין
בו מאורע היסטורי. ואך על פי כן

הינו כולנו חודרים הרגשה חגיגית,
של שותפים במאורע גדול.

חבל שלא נשתרמו בשביל ההיס-
טו רה שמוטיהם של אוטם בחורי
אצל' שנטו את ידם למאורע, אם
ליד תיבות האותיות ואם על ידי

מהפכו את זרועותיהם ל"כוח ח סיס"
וילגו את המכונה הכבאה עד שלא
יכלו יותר — ואוabanano במקו-

ם.

בבוקרו של היו ביוון, הכה' באיר
התש"ח הופיע "חרות" בחוץ ריר-
של עRICT-ליליה רצומה, אבל עדין

היתה זה עתון שנערר ווורטס בת-
עקבות, בבית וגן חמישתי ומוצאי
את המפקדה, שם לא ייעו דבר על

זה השקת פולמו ומטבעים חותם עתה מורה דרך לעמידים בשלטון ראל והארץ היה נשפטה בגל ה- עומקה.

ההתקפה שנערכה בכיבול על מלחה. כשחורי הערים, התברר לי שההתקפה לא תאפשרה. האגנה לא היתה נכונה להשאיל לאצ"ל שני מקלעים, או שהוא בודמה, ואיש לא טרח להר-
בית-הרופא העברי, מפקך לנו ניר.

מאורעות לא ניעים" ארעו לנו לא רק תוך חיפש חומר לעתון. יומם אחד הודיע לי נח זבולוני ששימש כמפלל האדמיניסטרטיבי של העתון, כי מלאי הניר שלנו עומד לכלה. בכל ירושלים לא היה או ניר עתידי נים במצוא, פרט לו שהרנש כבר על ידי העתונים.

ונכרי כי בקצת רחוב ממילא, סמוך ל"בית טאונוס" וממש מתחם למגדל-דור — איזור שנכבש על ידי רית להתרחש בלילה.

בביקר השבת הרכובה ירדתי לשם. את הדרך נאלצתי לעשות בעקבותיהם הם של חילילים שכשנו את הרחוב — בפריזות שנעשו בקרונות, מחדר לחדר — כי הרחוב היה "מכוסה" על ידי מקלעינו הלגיון במגדל דור. הגעתם לרפום העברי, ואנמנם מצאתי שם מלאי גדור של ניר, ודיקא ניר משובח ביותר, שנועד להדפסת מפת ותמונה.

בלילה חורנו לשם, עם כ- 40 אנשי אצל', העסנו חבילות ניר על גבינו והחלנו צועדים בחורה, מסתדרים לשומר על השקט. על אף מא- מצינו הבחינו בנו שומריו הלגיון על חמות העיר העתיקה — כ- 100 מטר מאתנו — ופתחו באש מקלעים רצ' החנית על הבניין בו נמצאו הרפום. חסוי מכוודים לפני שהתחילו להתקפה הופסקה.

"גשם".

על אותו ניר הופס העתון עד יומו האחרון. כאמור, היה זה ניר משובח — אפילו משובח מדי. הוא לא ספג את צבע-הרפום והיינו נאלצים לחכות שניות ארכות עד שהצבע יבש. בימים הבאים עתידים ה- יינו לקבל תלונות רבות מקוראים, שבגדיהם — או המון אותו עטפו בגלוינות העתון — הוכתו בצעב אשר "לא רצה" להתייבש...

*
אני הועברתי לתל אביב, לסייע בהכנות להקמת העתון והחרט. יהושע אופיר נשאר ליד הaga העתון הירוו שלמי עד ה- 10 לאוקטובר 1948, כאשר הומע גלינוו התיכון, היזשא את המשט' נס. אביעזר גולן ranaz.co.il